

ПОЗИЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ

Ринок електроенергії має бути конкурентним для всіх суб'єктів ринку без виключення та обмежень

Асоціація «Український ядерний форум», підтримуючи реформування ринку електроенергії в Україні, вважає, що створення конкурентного середовища на ринку електроенергії є ключовим фактором, що впливає на розвиток вітчизняного атомно-промислового комплексу та всієї електроенергетики України. Електроенергія - один з найпоширеніших соціально-значущих товарів сучасного суспільства, тому споживачі мають право очікувати, що держава вживатиме всіх необхідних заходів для того, щоб ціни на неї підтримувалися на якомога нижчому економічно-обґрунтованому рівні.

Починаючи з 2012 року, Асоціація послідовно відстоювала позицію щодо необхідності створення конкурентного ринку електроенергії через позиційні документи та відкриті листи, проводила роз'яснювальну роботу через конференції та круглі столи, а також застерігала щодо наслідків впровадження неконкурентного ринку.

Спостерігаючи за процесом впровадження нової моделі ринку, Асоціація «УЯФ» вважає за необхідне висловити свою стурбованість у зв'язку з тим, що він носить дискримінаційний характер для окремих суб'єктів ринку та протирічить принципам вільної конкуренції і світовій ринковій практиці.

Робота нинішнього ринку електроенергії призвела до критичного фінансового стану у ядерно-промисловому комплексі України, а також негативно впливає на всю економіку України. Як результат роботи ринку, в атомно-промисловому комплексі виник дефіцит фінансів для реалізації проектів та програм, виникли взаємні боргові зобов'язання, хоча ціна на електроенергію, яку виробляють АЕС є найбільш конкурентною на ринку. Так за інформацією НАЕК «Енергоатом», з початку впровадження ринку електроенергії, борг за відпущену електроенергію АЕС України уже становить більше 12,5 млрд. грн, а сукупний борг НАЕК «Енергоатом» перед підрядниками-підприємствами атомно-промислового комплексу становить близько 10 млрд. грн.

Головним чинником, який призвів до такого стану на ринку електроенергії є впровадження так названого механізму ПСО. Законом України «Про ринок електричної енергії» запроваджено механізм «покладення спеціальних обов'язків (ПСО) для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії». Положення про ПСО введено постановою Кабінету Міністрів України №483 від 05.06.2019 р. Його метою є уникнення негативного впливу впровадження ринку електричної енергії у вигляді різкого підвищення ціни на електроенергію для побутових споживачів. Положення про ПСО діє до 31.12.2020 року, хоча його дія може бути продовжена.

Фактично Положенням про ПСО в Україні було запроваджено товарну модель механізму ПСО, що передбачає продаж встановленого обсягу електричної енергії за фіксованими цінами, що нижчі за ринкові. За цим механізмом НАЕК «Енергоатом» було зобов'язано продавати 80% електроенергії за ціною 57 коп. за кВт-год., а ПрАТ «Укргідроенерго» -

35% електроенергії за ціною 67 коп. за кВт-год. Зауважимо, що у світі не використовується модель покладання спеціальних обов'язків на гравців ринку, які працюють в конкурентному сегменті ринку. Як правило, використовується практика забезпечення таких спеціальних обов'язків операторами мереж через їх тарифи.

У відповідь на численні звернення НАЕК «Енергоатом» та інших учасників ринку електроенергії, Уряд рішенням від 05.08.2020 року удосконалив механізм ПСО: частку електроенергії, яку НАЕК «Енергоатом» продаватиме за механізмом ПСО, зменшили з 80% до 50-55%. При цьому вартість такої електроенергії становить 1 коп./кВт.год. Відповідно, збільшено частку електроенергії, яку компанія може продавати за двосторонніми договорами та на інших сегментах ринку на конкурентних умовах. Це має покращити фінансову ситуацію зазначених державних підприємств, а також ДП «Гарантований покупець».

Останні зміни, внесені до Положення про ПСО, мають на меті зменшити вплив кризових явищ на ринку електроенергії, однак учасники ринку визнають, що ця модель є перехідною від товарної до фінансової моделі ПСО. Лише фінансова модель ПСО дозволить виправити цю ситуацію.

Секретаріат Європейського Енергетичного співтовариства (ЄЕС) звернувся 21.05.2020 року з листом до Міністерства енергетики України та енергорегулятора (НКРЕКП) з проханням скасувати до кінця року дію постанови про покладання спеціальних зобов'язань на ринку електричної енергії і перейти до впровадження фінансової моделі ПСО.

Агентство уряду США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках «Проекту енергетичної безпеки» надало свої пропозиції щодо механізму функціонування фінансової моделі ПСО. Зокрема, пропонується покласти ПСО на ПУПів та державних виробників, в результаті чого ПУПи надаватимуть послугу для забезпечення населення доступною електроенергією та отримуватимуть компенсацію від виробників (різницю між ринковою та фіксованою вартістю електроенергії для населення).

Асоціація «УЯФ» закликає Уряд, НКРЕКП та Верховну Раду України створити рівні умови на ринку електроенергії для добросовісної конкуренції всіх суб'єктів ринку без обмежень та виключень, оскільки саме конкуренція є головним чинником, що забезпечить найнижчі ціни на електроенергію для населення та промисловості. Це відповідатиме корінним інтересам всього суспільства, піде на користь українській економіці і сприятиме сталому розвитку енергетики та економіки України.

Як перший і основний крок у цьому напрямку Асоціація пропонує не продовжувати нині діюче положення про ПСО, яке затверджене Постановою Кабінету Міністрів.

Довідково: Український Ядерний Форум (УЯФ) - асоціація яка об'єднує 19 підприємств атомно-промислового комплексу України. Асоціація є членом Європейської Ядерної Асоціації ФОРАТОМ. Підприємства асоціації забезпечують близько 140 тис. робочих місць.